

X Kooli Õpilasesinduse põhimäärus (üldine juhispild)

Alljärgnev dokument on kooli õpilasesinduse põhimääruse näidis, millele on lisatud kommentaarid ja selgitused, et toetada teie õpilaskonda enda koolile sobiva ja toimiva õpilasesinduse põhimääruse koostamisel.

Enne õpilasesinduse põhimääruse koostamist või uuendamist on soovitatav tutvuda teiste koolide õpilasesinduste põhimäärustega ning uurida, millised lahendused on neil hästi toiminud. Lisaks tasub nõu ja inspiratsiooni küsida Eesti Õpilasesinduste Liidult, kes koondab ülevaadet toimivatest praktikatest ning saab aidata leida just teie kooli jaoks sobivaimad lahendused.

1. ÜLDSÄTTED

- 1.1. Õpilasesindus (edaspidi ÕE) on kooli õpilaste poolt valitud vabatahtlik esindusorgan, mille eesmärk on seista õpilaste huvide eest ja panustada koolielu arendamisse.
- 1.2. ÕE esindab kõiki kooli õpilasi koolielu puudutavates korralduslikes ja sisulistes küsimustes.
- 1.3. ÕE lähtub oma tegevuses ÕE põhimäärusest, kooli õigusaktidest (sh kooli põhimäärus ja kodukord) ning Eesti Vabariigi seadustest.
- 1.4. ÕE-l on õigus liituda teiste organisatsioonidega, mille tegevus on kooskõlas ÕE eesmärkidega.
- 1.5. ÕE põhikirja ja selle muudatused kiidab heaks õpilasesindus. ÕE põhikirja kinnitab põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 60 lg 5 alusel Kooli direktor.

Selgitus: Üldsätted kirjeldavad õpilasesinduse olemust, rolli ja õiguslikku alust. Kuigi põhikooli- ja gümnaasiumiseadus sätestab õpilasesinduse loomise ja põhimääruse heakskiitmise kohustuse, jääb konkreetsem õpilasesinduse korraldus õpilaskonnale ja õpilasesindusele endale kujundada. Punktis 1.4 on mõeldud nt Eesti Õpilasesinduste Liitu, regionaalset õpilasesindusi koondavat ühingut vms.

2. ÕPILASESINDUSE TEGEVUSE ÜLESANDED

- 2.1. Õpilasesinduse ülesanne on:
 - 2.1.1. esindada ja kaitsta õpilaste huve;
 - 2.1.2. osaleda koolielu korraldamises;
 - 2.1.3. säilitada, edendada ja luua kooli traditsioone;

- 2.1.4. edendada õpilaste motivatsiooni ja õpikeskkonna kvaliteeti;
- 2.1.5. parandada õpilaste vaba aja sisustamist;
- 2.1.6. edendada suhtlust õpilaste, ÕE ja kooli juhtkonna vahel;
- 2.1.7. teha koostööd teiste õpilasesinduste ja liitudega;
- 2.1.8. suurendada õpilaste osalust kodanikuühiskonna tegevustes ja organisatsioonides;
- 2.1.9. esindada kooli õpilasi kohaliku omavalitsuse ja riigi tasandil.

Selgitus: Selles peatükis loetletakse tüüpilised ülesanded, mida õpilasesindus võib koolisisese demokraatia, osaluse ja koostöö toetamiseks täita. Mõni ülesanne on olulisem, kui teine (nt õpilaste huvikaitse on olulisem õpilaste vaba aja sisustamisest). Tegemist on näidisega: Eestis tegutsevatel õpilasesindustel võivad ülesanded olla kooliti pisut erinevad, sest koolide suurus, traditsioonid, kultuur ja ootused võivad varieeruda.

Oluline põhimõte on, et **õpilasesindus ise määratleb**, millised ülesanded on tema ja õpilaskonna jaoks olulised ja ajakohased. Seetõttu on soovitatav, et iga uus ÕE koosseis:

1. vaataks üle ülesannete loetelu,
2. hindaks, kas need kajastavad tegelikke vajadusi,
3. teeks vajadusel muudatusi või täiendusi.

Peatüki ülesehitus on mõeldud olema piisavalt lai, et mahutada erinevaid tegutsemisviise:

- koolikeskne tegevus (nt traditsioonid, õpimotivatsioon, info liikumine),
- õpilaste esindamine (nii kooli siseselt kui väljaspool),
- koolikeskkonna parendamine (õpikeskkond, turvalisus, vaba aeg, suhtlus),
- kogukondlik ja ühiskondlik tegevus (kodanikuharidus, õpilaste roll ühiskonnas).

Kui koolis on eripäraseid valdkondi (nt õuesõpe, õpilasmajutus, rahvusvaheline õpikeskkond, valdkonnapõhised projektid), võivad ÕE ülesanded olla sellest tulenevalt laiemad või spetsialiseerunud.

Samuti on oluline rõhutada, et ÕE ülesanded peaksid olema õpilaste endi sõnastatud. Õpilasesindus võib alata ka laiapõhjalise arutelu kogu õpilaskonnas – näiteks küsitlused, klasside kaupa tehtud arutelud või ideekorjed – selleks, et mõista, milliseid valdkondi peavad õpilased oluliseks.

Nii tekib olukord, kus õpilasesinduse tegevussuund kajastab päriselt õpilaste vajadusi, mitte ei ole üksnes formaalne või ajalooliselt pärandunud nimekiri.

3. ÕPILASESINDUSE MOODUSTAMISE KORD

- 3.1. ÕE liikmeks võivad kuuluda kõik kooli õpilased.
- 3.2. ÕE-ga liitumiseks võib õpilane avaldada soovi iga õppeaasta alguses. Liikmeksastumise soovile vastab ÕE juhatus nädala aja jooksul. Õppeaasta alguses korraldab õpilasesindus koolis teavitustegevust, mille eesmärk on kutsuda õpilasi ÕE-ga liituma.
- 3.3. Liikmekohustusest võib loobuda teatades sellest vähemalt ühte ÕE juhatuse liiget.
- 3.4. ÕE liikme kohustuste olulisel või korduval mittetäitmisel, sh ÕE või kooli maine rikkumisel, võib ÕE juhatus liikme ÕE nimekirjast välja arvata. Kui kooli õpilasesinduse liikmed on valinud õpilaskond, on õpilasesindusel lõplik liikme välja arvamise otsustusõigus.
- 3.5. Õpilasesinduse valimise kord

Alternatiiv I	Alternatiiv II
ÕE juhatuse valivad enamushääletusega kooli 5.–12. klasside õpilased iga õppeaasta lõpus (või õppeaasta alguses, kui ÕE koosolek otsustab seda enamushääletusega). Juhatusse valitakse kuni kolm liiget. Enim hääli saanud kandidaat nimetatakse õpilasesinduse presidendiks, teised asepresidentideks. Juhatuse liikmeks võib kandideerida 8.–12. klassi õpilane, kes on olnud ÕE liige vahetult valimistele eelnenud õppeaastal. ÕE liikmeks võivad kandideerida kõik 5.–12. klasside õpilased. ÕE liikmed kinnitab ametisse ÕE juhatus.	ÕE liikmeid valib enamushääletusega kooli 5.-12. klasside õpilased iga uue õppeaasta lõpus. ÕE liikmeks saavad kandideerida kõik 5.-12. klasside õpilased. Valitud ÕE liikmed valivad enda seast kuni kolmeliikmelise juhatuse. Juhatusel on president ja asepresidendid, kes juhivad nii ÕE kui ka juhatuse tööd.

Selgitus: Õpilasesinduse moodustamise kord on üks põhimääruse olulisemaid osi, sest see määrab, kuidas esindusorgan tekib ja kui lai on selle esindatus. Eestis võivad koolid kujundada oma õpilasesinduse moodustamise korda üsna paindlikult, alati lähtudes põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse põhimõttest, et kogu õpilaskonnal on õigus saada esindatud.

ÕE moodustamise korda koostades on oluline arvestada järgmiste **üldpõhimõtetega**:

1. Lai ja võrdne kaasatus

Kõikidel õpilastel peab olema õigus ja võimalus mõjutada seda, kes neid esindab ja kuidas õpilasesindus töötab. Kui ÕE liikmeks võivad olla ainult teatud klasside õpilased (nt 7.–12. klass), siis tuleb teadlikult kujundada mehhanismid, mille kaudu:

- 1.–6. klasside õpilased saavad anda sisendit,
- saavad teha ettepanekuid ja tõstatada küsimusi,
- saavad oma klassist esindaja või kontaktisiku kaudu olla seotud ÕE tööga.

See on eriti oluline täistsükli koolides, kus nooremate õpilaste hääl võib muidu jääda nähtamatuks. Võimalikud lahendused:

- iga 1.–6. klass valib endale klassiesindaja või lapsevanema toel klassivanema, kes edastab ettepanekuid ÕE-le;
- moodustatakse nooremate õpilaste nõukogu, mis kohtub ÕE juhatusega;
- ÕE juhatus võtab kohustuse külastada nooremate klassid, et koguda sisendit.

2. Mudeli valik sõltub kooli suuruselt ja struktuurist

Koolid erinevad suuruselt märkimisväärselt:

- 50 õpilasega maakoolis võivad kõik soovijad kuuluda ÕE-sse,
- 1500 õpilasega suures linnakoolis on vaja esinduslikku, kuid töövõimelist mudelit.

Seetõttu peavad õpilased ise otsustama, kas:

- liikmesus on avatud,
- liikmesus on valitav,
- liikmesus on kombineeritud (nt avatud 7.–9. klassi õpilastele ja valitav gümnaasiumis).

Mõlemad Alternatiivid I ja II on Eestis laialt kasutusel ja toimivad erinevatel põhjustel. Oluline on, et valitud mudel oleks **õpilastele arusaadav, lihtsasti korraldatav ja õiglane**.

Läbipaistvus ja arusaadavus – valimiste korraldus peab olema selgelt sõnastatud ja õpilastele mõistetav. Hääletamisest, kandidatuuridest, kriteeriumidest ja tähtaegadest tuleb

teavitada piisavalt varakult. Selgus aitab vältida arusaamatusi ning suurendab usaldust õpilasesinduse vastu.

Kooli suurus ja eripära – suuremates koolides võib kõikidel soovijatel ÕE-s osalemine olla keerukas, mistõttu kasutatakse sageli valitava liikmesuse mudelit. Väikestes koolides on avatud liikmesus lihtsamini toimiv ja tagab rohkem osalust.

Erinevad valimismudelid – koolid võivad valida mitme toimiva mudeli vahel. Näiteks:

- Alternatiiv I sobib koolidele, kus juhatuse mängib keskset rolli ja selle liikmetel peab olema varasem kogemus ÕE-s.
- Alternatiiv II sobib koolidele, mis soovivad rõhutada kollektiivset otsustamist ja õpilasesinduse sisemist demokraatiat (juhatuse valivad esmalt valitud ÕE liikmed).

Mõlemal mudelil on eeliseid ning kumbki võib olla sobiv sõltuvalt kooli kultuurist ja osaluse traditsioonidest. Mudeleid on teisigi: nt mõnes koolis valitakse õpilasesindus klassikomplektide kaupa, mõnes võimaldatakse osalemine kõigile soovijatele jne.

Kandideerimise tingimused – on tavapärane, et enne juhatusse kandideerimist peab õpilane olema olnud aktiivne ÕE liige või täitnud varasemaid esindusülesandeid. Küll aga peaksid need tingimused:

- olema selgelt põhjendatud,
- mitte liialt piirama uusi huvilisi,
- toetama õpilaste arengut ja ÕE järjepidevust.

3. Avatus uutele liikmetele

Soovituslik on, et koolid teeksid ÕE-ga liitumise võimalikult lihtsaks ja nähtavaks:

- teavitustegevus õppeaasta alguses,
- võimalus tutvuda ÕE tööga (nt lahtiste uste koosolek),
- juhendmaterjal uutele liikmetele.

See toetab põhimõtet, et õpilasesindus ei ole kinnine ring, vaid kogu kooli esindusorgan.

Kokkuvõtvalt

Õpilasesinduse moodustamise korra eesmärk on tagada, et kooli esindusorgan oleks demokraatlikult loodud, laiapõhjaliselt esinduslik ning toimiks õpilaste huvidest lähtudes. Erinevates koolides võivad liikmesuse tingimused ja valimismudelid olla erinevad, sõltudes kooli suurusest, struktuurist ja traditsioonidest. Seetõttu on oluline, et iga kooli õpilaskond analüüsiks oma olukorda ning valiks just nende vajadusi arvestava lahenduse.

Valik, millistest klassidest ÕE liikmed valitakse või milline valimissüsteem kehtestatakse, peab alati olema tasakaalus vajadusega tagada kõikidele õpilastele võimalus oma arvamuse väljendamiseks ja esindamiseks. Kui esindusorgan koosneb vaid teatud vanuseastme

õpilastest, siis tuleb luua selged mehhanismid, mis võimaldavad ka teistel õpilastel osaleda, oma seisukohti esitada ja õpilasesinduse töös kaasa rääkida.

Lõppkokkuvõttes peaks moodustamise kord toetama õpilaskonna ühist arusaamist sellest, kuidas esindamine toimub, ning looma tingimused, kus iga õpilane tunneb, et tema hääl saab koolis kuulda. Dokument ei peaks olema staatiline – õpilasesindus võib seda regulaarselt üle vaadata ja ajakohastada, et tagada valitud mudeli sobivus muutuva koolikultuuri ja õpilaste vajadustega.

4. ÕPILASESINDUSE ÕIGUSED JA KOHUSTUSED

4.1. Oma eesmärkide saavutamiseks on ÕE-l õigus:

- 4.1.1. osaleda kooli tegevustes, saada vajalikku teavet kooli juhtkonnalt ja teha koostööd kooli juhtkonnaga;
- 4.1.2. osaleda kooli hoolekogu ja kooli õppenõkogu töös vastavalt põhikooli- ja gümnaasiumiseadusele;
- 4.1.3. esindada õpilaste huve kooliväliselt ning esindada kooli teistes organisatsioonides;
- 4.1.4. algetada ja korraldada erinevaid projekte ja sündmusi vastavalt oma eesmärkidele;
- 4.1.5. vastavalt kokkuleppele kooli juhtkonnaga kasutada kooli kui haridusasutuse rekvisiite ja kasutada kooli arveldusarvele kantud ÕE-le sihtotstarbeliselt eraldatud rahalisi vahendeid;
- 4.1.6. kasutada, arvestades kooli sisekorda, tasuta kooli ruume ja territooriumi oma tegevuse eesmärkide saavutamiseks;
- 4.1.7. kooli juhtkonnaga sõlmitud kokkuleppes ettenähtud korras saada koolilt materiaalset abi oma tegevuse korraldamiseks;
- 4.1.8. Esitada ettepanekuid ja arvamusi kooli õppekorralduse, õppeprotsessi ja õppemetoodika parandamise või muutmise kohta.

Selgitus: Selles peatükis kirjeldatakse õpilasesinduse põhiõigusi ja -kohustusi, mis võimaldavad ÕE-l oma ülesandeid ja eesmärke täita. Oluline on mõista, et ÕE on kooli õpilaskonna esindusorgan – seega peavad tema õigused olema sellised, mis toetavad sisulist esindamist, mitte pelgalt formaalset rolli. Samal ajal peavad õigused olema tasakaalus vastutuse ja kohustustega, et ÕE tegevus oleks läbimõeldud, järjepidev ja kooli toimimist arvestav.

Üldpõhimõtted, mida õiguste-kohustuste peatüki koostamisel arvesse võtta:

1. Õigused sõltuvad kooli sisemisest kokkuleppesest ja töökorraldusest

Ehkki seadus annab õpilasesindusele õiguse osaleda kooli juhtimises ja kaitsta õpilaste huve, on koolidel erinev praktika selle kohta, kuidas ja millises ulatuses ÕE kaasatakse. Seetõttu on

tavapärase, et põhimääruses kasutatakse sõnastusi „vastavalt kokkuleppele“ või „kooli sisekorra piires“.

Kool võib otsustada näiteks:

- *millistel juhtkonna koosolekutel ÕE osaleb;*
- *milliseid ruume ja rekvisiite ÕE saab kasutada ning mis tingimustel.*

Oluline on, et need kokkulepped oleksid läbipaistvad, õpilastele teada ja toetaksid õpilasesinduse lõppeesmärki: õpilaste huvikaitset.

2. Õigused peavad tagama ÕE tegeliku mõjuvõime

Õpilasesindus saab õpilasi sisuliselt esindada ainult siis, kui tal on juurdepääs:

- *vajalikule teabele (nt kavandatavad muudatused koolielus);*
- *otsustusformaatile, kus arutatakse õpilasi puudutavaid küsimusi;*
- *ressurssidele, mis võimaldavad ÕE tegevust ellu viia (ruumid, rahalised vahendid, tehnika).*

Nende õiguste kirjapanek põhimääruses aitab tagada, et ÕE ei jää formaalseks, vaid saab olla sisuline partner.

3. Kohustused tagavad, et ÕE tegutseb vastutustundlikult ja läbipaistvalt

Põhimäärus peaks rõhutama, et ÕE:

- *edastab õpilaste arvamusi, mitte ainult juhatuse seisukohti;*
- *tegutseb kooskõlas kooli kodukorra, seaduste ja hea tavaga;*
- *peab kinni kokkulepitud kordadest (koosolekud, protokollid, õpilaste teavitamine).*

Seda kõike ei ole vaja detailselt põhimäärusesse kirjutada, kuid õiguste kõrvale peaks alati käima arusaam, et ÕE-l on ka kohustus olla usaldusväärne esindaja.

4. Õiguste ja kohustuste tasakaal toetab kooli sisemist demokraatiat

Praktikas toimivad paremini need õpilasesindused, kus:

- *ÕE õigused ei ole üksnes formaalsed, vaid kooli juhtkond kaasab ÕE-d päriselt;*
- *ÕE liikmed mõistavad, et kaasatus eeldab ka vastutust ja koostöövalmidust;*
- *nii õpilased kui ka kooli personal tajuvad õpilasesindust partnerina.*

Üldine kokkuvõte

Õpilasesinduse õiguste ja kohustuste peatükk loob raamistiku, mis võimaldab ÕE-l olla nii õpilaste hääl kui ka koostööpartner koolis. Koolid võivad õiguste ulatust kohandada vastavalt oma suurusele ja kultuurile, kuid selge on see, et ÕE peab saama tegutseda

läbipaistvalt, mõjusalt ja vastutustundlikult. Õigused annavad ÕE-le võimaluse tegutseda, kohustused tagavad, et see tegevus on usaldusväärne ning toetab kogu kooli heaolu.

5. ÕPILASESINDUSE LIIKME KOHUSTUSED

5.1. Õpilasesinduse liikmel on kohustus:

- 5.1.1. osaleda aktiivselt ÕE koosolekutel, jagada teavet kaasõpilastele ning panustada kooli tegevuste korraldamisse;
- 5.1.2. teavitada oma puudumisest ÕE koosolekult võimalikult varakult vähemalt ühte ÕE juhatuse liiget;
- 5.1.3. teha ettepanekuid koolielu arendamiseks, kaasata seisukohtade kujundamisse teisi kooli õpilasi ning edastada ÕE juhatusele koolielu puudutavaid küsimusi ja ettepanekuid, mida ÕE koosolekul arutada;
- 5.1.4. võtta seisukoht õpilaste ja/või nende vanemate esitatud koolielu puudutavate kaebuste ja ettepanekute suhtes. Kui ÕE liige ei tunne end seisukoha võtmiseks piisavalt pädevana, teavitab ta sellest ÕE juhatuse liiget.

Selgitus: Õpilasesinduse liikme kohustuste peatükk määrab kindlaks selle, milliseid ootusi pannakse igale ÕE liikmele individuaalselt. Sätted aitavad tagada, et ÕE ei oleks ainult juhatuse või üksikute aktiivsete õpilaste organisatsioon, vaid et kogu liikmeskond toimiks ühiselt, vastutustundlikult ja läbipaistvalt.

Kohustuste loetelu eesmärk ei ole piirata õpilaste tegevust, vaid toetada ÕE töökorraldust, stabiilsust ja esinduslikkust. Järgnevad põhimõtted selgitavad, millele seda peatükki koostades tähelepanu pöörata.

1. Aktiivne osalemine on ÕE töö eduka toimimise eeldus

Õpilasesindus saab oma ülesandeid täita ainult siis, kui liikmed:

- osalevad koosolekutel,
- võtavad sõna,
- annavad tagasisidet,
- viivad ellu neile antud tegevusi.

Seetõttu rõhutatakse aktiivsust ja kohalolekut. See ei tähenda kohustust osaleda igal üritusel, vaid valmisolekut panustada õpilaskonna esindamisse järjepidevalt ja vastutustundlikult.

Mõnes koolis on osalemine paindlikum (avatud liikmesus), mõnes rangem (valitav liikmesus). Põhimõte on siiski sama: liikmelisus tähendab rohkem kui nimekirjas olemist.

2. Õpilaste kaasamine seisukohtade kujundamisse tagab esinduslikkuse

Õpilasesinduse liige ei väljenda ainult isiklikku arvamust – ta on oma klassi, vanusegrupi või sõprusringi esindaja. Seetõttu sisaldab kohustuste loetelu elemente, mis rõhutavad:

- *teiste õpilaste kuulamist,*
- *tagasiside kogumist,*
- *ettepanekute edasiandmist ÕE-le.*

See on oluline, et ÕE otsused põhineksid tegelikel õpilaste vajadustel, mitte ainult üksikute aktiivsete liikmete vaadetel.

6. ÕPILASESINDUSE JUHATUSE LIIKMETE KOHUSTUSED

- 6.1. Juhatus koosneb õpilasesinduse presidendist ja ühest/kahest asepresidendist.
- 6.2. Juhatus vastutab ÕE tegevuse koordineerimise eest, viib ellu ÕE otsuseid ja edastab vajalikku teavet ÕE liikmetele.
- 6.3. Juhatuse volitused kestavad ühe õppeaasta.
- 6.4. Juhatuse liige võib oma ülesannetest loobuda kirjaliku avalduse alusel.
- 6.5. Juhatuse liikme ametist loobumise korral valib ÕE õppeaasta lõpuni juhatusse asendusliikme.

Selgitus: Juhatusel lasub vastutus tagada, et ÕE töö oleks järjepidev, organiseeritud ja vastaks õpilaskonna ootustele. Juhatuse roll ja pädevus võivad kooliti pisut erineda, kuid üldised põhimõtted on samad: juhatus koordineerib ÕE tegevust, tagab otsuste elluviimise ning on kooli juhtkonna, õpetajate ja õpilaskonna jaoks esmane kontaktpunkt.

Juhatuse koosseis ja struktuur sõltub kooli suurusest ja traditsioonidest. Põhimäärus võib defineerida minimaalse koosseisu (nt president + 2 asepresidenti), andes koolile või ÕE-le võimaluse vajadusel seda laiendada. Oluline on, et juhatus suure ja ülesehitus vastaks kooli tegelikele vajadustele ja ÕE töömahule.

Juhatus koordineerib ÕE tööd ning tagab otsuste elluviimise. See tähendab, et juhatus:

- *valmistab ette päevakorra ja koosolekud,*
- *hoolitseb info liikumise eest (nii ÕE-siseselt kui kooli tasandil),*
- *hoiab jooksvalt ülevaadet pooleliolevatest tegevustest,*
- *reageerib kiiretele murekohtadele või ettepanekutele.*

Praktikas aitab juhatus aktiivsus ja organiseeritus määrata, kas õpilasesindus on koolis nähtav, tõsiseltvõetav ja mõjus. Juhatus täpsemad ülesanded ja jaotus võivad olla paindlikud, neid saab põhimääruse asemel paika panna tööplaani, valdkondlike rollide jms.

7. ÕPILASESINDUSE TÖÖKORD

- 7.1. ÕE koosolekud toimuvad regulaarselt, nende toimumisajad määrab ÕE juhatus arvestades ÕE liikmete võimalusi ja õppetöö korraldust.
- 7.2. Koosolek on otsustusvõimeline, kui kohal on vähemalt 50% + 1 ÕE liikmetest.
- 7.3. ÕE otsused võetakse vastu lihthälteenamusega.
- 7.4. Häälte võrdselt jagunemisel otsustab presidendi hääl või presidendi äraolekul asepresidendi hääl.
- 7.5. ÕE koosolekutel võivad osaleda ka teised isikud, kui ÕE annab selleks nõusoleku.
- 7.6. ÕE koosolekuid protokollib ÕE juhatuse poolt määratud isik.
- 7.7. ÕE seisukohad ja otsused vormistatakse kirjaliku protokollina.
- 7.8. Protokolle hoiustab kooli juhtkonna liige või tema poolt volitatud isik ning need on kättesaadavad kooli infosüsteemis.

Selgitus: Töökord on see peatükk, mis määrab, kuidas õpilasesindus igapäevaselt koos tegutseb: millal ja kuidas otsustatakse, kuidas toimub infovahetus, kes osaleb koosolekutel ja kuidas tagatakse läbipaistvus.

Koosolekute regulaarsus ja aegade määramine peab olema õpilastele realistlik. Õpilasesindus on osa koolielust, seega peab koosolekute ajakava:

- arvestama tundide graafikut,
- arvestama liikmete koormust ja võimekust,
- tagama võimalikult suure osaluse.

Soodustame, et õpilasesinduse töö panust hinnatakse ka õppetegevusena, mistõttu on mõistlik pidada läbirääkimisi kooli juhtkonnaga, et õpilasesindus oleks arvestatud ku ametlik tund ja õppekoormus, mis võimaldaks õpilastel osaleda ÕE tegevuses koolipäeva raames.

Otsustusvõime ja hääletusreeglid tagavad demokraatliku toimimise Kvoorumi (51%) nõue on tavapärane miinimum, mis tagab, et otsused ei sünni väga väikese grupi põhjal. Koolid võivad soovi korral tõsta kvoorumi nõuet teatud oluliste otsuste puhul (nt põhimääruse muutmine). Lihthälteenamus on demokraatliku töö aluspõhimõte, samas presidendi otsustav hääl aitab vältida ummikseise olukordades, kus häälte arv on täpselt võrdne.

Koosolekute avatuse aste sõltub kokkulepetest. Mitmed koolid võimaldavad ÕE koosolekutel osaleda perioodiliselt: juhtkonna liikmetel, nooremate klasside esindajatel, külalistel väljastpoolt kooli (nt noortevolikogu esindaja). Samal ajal on ÕE-l õigus otsustada, kas iga konkreetse koosoleku sisu sobib avalikuks aruteluks. Avatus toetab läbipaistvust ja tugevdab ÕE rolli koolielus, kuid mõnel juhul võib olla vajalik arutada küsimusi ka kitsamas ringis (nt isikuvalimised, kaebuste käsitlemine jms).

Töökorra reeglid ei pea olema jäigad ning kõik reeglid ei pea olema kirjas ÕE põhimääruses. Seetõttu on mõistlik, kui iga alustav ÕE koosseis lepib üldistes töökorra reeglites kokku, hindab ÕE põhimääruses olevaid töökorrareegleid ning vajadusel algatab nende muudatuse.

Töökorra peatükk loob selged reeglid, mis tagavad õpilasesinduse tõrgeteta toimimise ja otsustusprotsesside läbipaistvuse. Koosolekute regulaarsus, otsustusvõime nõuded, protokollimine ja osalusreeglid aitavad ÕE-l olla toimiv esindusorgan, mille töös saavad osaleda kõik liikmed. Kuigi koolide praktika võib olla erinev, on keskne eesmärk alati sama: tagada, et ÕE töö oleks demokraatlik, läbipaistev ja õpilastele jõukohane.

8. ÕPILASESINDUSE TEGEVUSE LÕPETAMINE

- 8.1. ÕE tegevus lõpetatakse, kui vähemalt kaks kolmandikku ÕE liikmetest hääletab tegevuse lõpetamise poolt.
- 8.2. Tegevuse lõpetamisel korraldab ÕE juhatus uued õpilasesinduse valimised vastavalt ÕE põhimääruses sätestatud korrale.

Selgitus: *Õpilasesinduse tegevuse lõpetamise säte on vajalik eelkõige selleks, et tagada selgus ja järjepidevus olukordades, kus ÕE ei saa mõnel põhjusel oma rolli täita. Tegemist on väga harva kasutatava meetmega ning selle rakendamine peab olema põhjalikult läbi mõeldud.*

Õpilasesinduse töö lõpetamine ei ole tavapärane ega soovitatav samm, sest õpilaste esindatus on osa koolikultuurist ja õpilaskonna huvide eest seismine peaks toimuma pidevalt. Seetõttu peab lõpetamise kvoorum olema kõrge (kaks kolmandikku liikmetest), mis tagab:

- *et otsus on tõepoolest õpilaste enamuse tahe;*
- *et see ei ole tehtud ajutiste pingete või erimeelsuste mõjul.*

Lõpetamine võib olla asjakohane vaid erandjuhtudel, näiteks:

- *ÕE liikmeskond on oluliselt vähenenud ja töövõime kadunud;*
- *koolistruktuur on muutunud (nt kooliastmete sulgemine/reorganiseerimine);*
- *soovitakse olemasolevat esindusmudelit muuta.*

Lõpetamise otsus ei tähenda esindusõiguse kadumist. *Õpilaste õigus olla esindatud tuleneb seadusest. See tähendab, et isegi kui ÕE tegevus lõpetatakse, ei kao ära õpilaste vajadus ja õigus olla kaasatud. Seetõttu sätestabki põhimäärus, et pärast lõpetamise otsust:*

- *korraldab juhatus uued valimised,*
- *loobutakse üksnes senisest struktuurist, mitte õpilasesinduse ideest tervikuna.*

Vastu võetud Kooli ÕE koosolekul

KUUPÄEV

/allkiri/

ÕE presidendi nimi

Kinnitatud Kooli direktori poolt

KUUPÄEV

/allkiri/

Direktori nimi